

Η ποίηση του Λ. Πορφύρα

1. Εργογραφία

α. Ποιητικές συλλογές

« Σκιές»

«Μουσικές Φωνές»

β. Μεταφράσεις ποιημάτων των:

V. Hugo. S. Coleridge, Shelley, R. Kipling, P. Verlaine. J. Moreas , Ph. Lebesgue

γ. Το πρόβλημα των μεταφράσεων του Πορφύρα

2. Η θεματική - Η εικόνα του κόσμου:

α. Η έκπτωση από μια προηγούμενη ανώτερη, καλύτερη ή ευτυχέστερη μορφή

β. Το μοτίβο της φθοράς και του θανάτου

γ. Ο κόσμος στα πλαίσια του πλατωνικού μύθου του σπηλαίου

δ. Ο διαμεσολαβητικός χαρακτήρας του κόσμου

ε. Ο ρευστός, ασαφής και σκοτεινός κόσμος

στ. Το μοτίβο της φρίκης και του τρόμου

3. Ο Συμβολισμός

α. Ορισμός: **Σύμβολο** είναι ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, που επιλέγεται, για να παραπέμπει σε μια ή περισσότερες από τις δεσπύουσες ιδιότητες του.

β. Υπερβατικός-προσωπικός συμβολισμός του Πορφύρα

γ. Η συμβολοποίηση στην ποίηση του Πορφύρα

δ. Τα χαρακτηριστικά της συμβολιστικής του Πορφύρα (*υπαινικτικότητα, υποβολή, ασάφεια και πολυσημία του λόγου*)

4. Η τεχνική - Η μουσικότητα

Βιβλιογραφία:

Λάμπρου Πορφύρα: Τα ποιήματα, φιλολογική επιμέλεια: Ελένη Πολίτου Μαρμαρινού
Κ. Στεργιόπουλου: «Ο Πορφύρας και οι πρώτοι μεταπαλαμικοί», Περιοδικό «Παράδεισος», τόμος Α΄, Αθήνα 1982, σελ. 52-58

Προσοχή!!!! [Τόσο η εισαγωγή της Ε. Πολίτου-Μαρμαρινού στην παραπάνω βιβλιογραφική υπόδειξη όσο και το άρθρο Κ. Στεργιόπουλου ανήκουν στην ύλη των εξετάσεων για τους φοιτητές του σεμιναρίου.]

Η ποίηση του Α. Πορφύρα

Εργογραφία

Το 1934 κυκλοφορεί η μεταθανάτια συλλογή του Πορφύρα *Μουσικές Φωνές* με την φροντίδα του αδελφού του Θ. Σύψωμου, που την προλογίζει. Σ' αυτήν δημοσιεύονται τριάντα έξι ποιήματα (36), κατανεμημένα εκτός από τον πρόλογο και τον επίλογο στις ενότητες *Φωνές της θάλασσας*, *Φωνές της χώρας* και *Φωνές του κάμπου*. Αν στα ενενήντα τέσσερα ποιήματα, που συγκροτούν τις συλλογές *Σκιές* και *Μουσικές Φωνές*, προστεθούν και τα είκοσι τρία, τα οποία έχουν εκδοθεί από τον Βαλέτα ως σκόρπια, τότε η συνολική γνωστή παραγωγή του Πορφύρα ανέρχεται σε **εκατόν δεκαεφτά ποιήματα (117)**, παραγωγή πενιχρή για τα τριάντα οκτώ χρόνια (1894-1932) μέσα στα οποία πραγματοποιήθηκε. Σε ότι αφορά την έκταση τους τα ποιήματα αυτά κυμαίνονται από τέσσερεις (*Η μάνα*, *Κήπος*) ως διακόσιους δεκαέξι (*Θρύλος αγάπης*) στίχους, ενώ με βάση το χρόνο της πρώτης δημοσίευσης όσων από αυτά έχουν δημοσιευτεί, κατανέμονται ως εξής: 1894-1909: 66 ποιήματα, 1910-1919: 7 ποιήματα, 1920-1932: 29 ποιήματα. Η τελευταία αναθεώρηση της παραγωγικότητας του Πορφύρα είναι φαινομενική, γιατί αρκετά από τα ποιήματα, που δημοσιεύονται στην τελευταία περίοδο, έχουν γραφεί μάλλον πολύ πριν, αλλά τότε δεν είχαν κριθεί άξια να δουν το φως της δημοσιότητας, ακριβώς όπως αρκετά από τα δημοσιευμένα πριν το 1920 δεν κρίθηκαν άξια να περιληφθούν στις *Σκιές*.

Στην ποίηση του Πορφύρα δεν παρατηρούνται κάποιες αλλαγές και διαφοροποιήσεις, που να οριοθετούν τα στάδια μιας εξέλιξης. Από τα ποιήματα των μαθητικών του χρόνων μέχρι το *Lacrimae rerum* ο Πορφύρας εισέβαλε πάνοπλος στην ελληνική ποιητική σκηνή, κάτοχος των ειδωπιών χαρακτηριστικών της ποίησης του και των μυστικών της τέχνης του. Εκτός από τα πρωτότυπα ποιήματα του στο έργο του Πορφύρα προσμετρώνται και οι δώδεκα ως σήμερα γνωστές μεταφράσεις του ποιημάτων των V. Hugo, S. Coleridge, Shelley, R. Kipling, P. Verlaine, J. Moreas και Ph. Lebesgue. Οι μεταφράσεις του Πορφύρα εξακολουθούν να παραμένουν πρόβλημα για τη νεοελληνική φιλολογική έρευνα από την άποψη, ότι ο μικρός αριθμός των ως σήμερα γνωστών δεν συμβιβάζεται με όσα κατά καιρούς είχε δηλώσει ο ποιητής αλλά και, με όσα ρητά διαβεβαίωνε ο αδελφός του το 1934 στον πρόλογο των *Μουσικών φωνών*, δηλαδή, ότι μαζί με τα χειρόγραφα αυτά βρέθηκε ακόμα και μια σειρά μεταφράσεων του ξένων ποιητών, που θα συμπεριληφθούν αργότερα στην έκδοση των απάντων του.

Το πρόβλημα των μεταφράσεων του ποιητή παραμένει και σήμερα, συνοψίζεται δε στα εξής σημεία:

- α) Ο ποιητής δεν θα πρέπει να έχει κάνει πολλές μεταφράσεις ξένων ποιητών, πράγμα που θα ήταν άλλωστε ασυμβίβαστο και με τη χαμηλή παραγωγικότητα, που εμφανίζει στο πρωτότυπο ποιητικό του έργο.
- β) Οι μεταφράσεις, ωστόσο, που πράγματι έκανε ο ποιητής, είναι οπωσδήποτε περισσότερες από τις γνωστές και γι' αυτό αρκεί η μαρτυρία του προσεκτικού σε ότι αφορά το έργο του αδελφού του, Θ. Σύψωμου. Κάποιες από αυτές λανθάνουν είτε με τη μορφή χειρόγραφου τετραδίου είτε με τη μορφή δακτυλογράφου.
- γ) Ο Βαλέτας θα πρέπει να έχει αντλήσει κάποιες από τις μεταφράσεις, που πρωτοδημοσίευσε στα άπαντα του ποιητή από το σωζόμενο δακτυλογράφο, κάποιες σελίδες του οποίου λανθάνουν.

Η θεματική

Από όλα όσα τον περιβάλλουν ο Πορφύρας θεματοποιεί μόνον αυτά, που μπορούν αβίαστα να θεωρηθούν ως εν τόπω και χρόνω εκφάνσεις της προσωπικής του άποψης για τη ζωή και τον κόσμο ή όσα εκλαμβάνει ο ίδιος ως τέτοιες εκφάνσεις, αφού προσδώσει ένα ειδικό και πολλές φορές απροσδόκητο νόημα σε καταστάσεις και πράγματα, που από τον κοινό μέσο άνθρωπο γίνονται συνήθως αντιληπτά με εντελώς διαφορετικό τρόπο και παρέχουν εμπειρίες διαφορετικής

κατηγορίας. Και στις δυο πάντως περιπτώσεις έχουμε να κάνουμε με δημιουργική καθότι προσωπική ανάγνωση του κόσμου.

Από τα θέματα, που επανέρχονται επίμονα στην ποίηση του Πορφύρα, αναδύεται η εικόνα ενός κόσμου, ο οποίος προσλαμβάνεται με δυο διαφορετικούς αλλά παραπληρωματικούς μεταξύ τους τρόπους. Συγκεκριμένα στην ποίηση του το παρόν της περιβάλλουσας πραγματικότητας γίνεται αντιληπτό, οικειοποιείται και ερμηνεύεται ως:

α) **έκπτωση** από μια προηγούμενη ανώτερη, καλύτερη ή ευτυχέστερη μορφή ή κατάσταση σε ένα ατελές εφήμερο και θλιβερό παρόν και αυτή είναι η αρνητική και απαισιόδοξη πλευρά της ποίησης του. Το έκπτωτο αυτό παρόν νοείται καταρχήν σε ατομικό και εμπειρικό επίπεδο ως αποτέλεσμα της φθαρτικής επίδρασης του χρόνου πάνω στη γήινη πραγματικότητα. Κυρίαρχο είναι λοιπόν στην ποίηση του Πορφύρα το **μοτίβο της φθοράς και του θανάτου**. Από το πρώτο κιόλας ποίημα των *Σκιών* ως και ο τελευταίος της δεύτερης συλλογής η ποίηση του Πορφύρα απλώνει μπροστά μας με τα θέματα της την εικόνα ενός κόσμου, όπου τα πάντα από τα εφήμερα και εύθραυστα ως τα πιο γερά και στέρεα φθείρονται, πεθαίνουν και χάνονται. Από τη μοίρα αυτή δεν γλιτώνει ο έρωτας κι ο άνθρωπος, βορά του θανάτου, που το πένθος του καλύπτει τα πάντα. Από τα ευρύτερα σημασιολογικά πεδία, που συγκροτούν τα θέματα, με τα οποία υλοποιούνται τα παραπάνω μοτίβα, απορρέει κατά τρόπο φυσικό μια άλλη κατηγορία μοτίβων συναισθηματικά φορτισμένων **της λύπης του πόνου και του θρήνου** για τη φθορά και την απώλεια, **η ανάμνηση** μιας προγενέστερης ευτυχίας και ακόμα η πικρή νοσταλγία, που γεννά η ανάμνηση αυτή. Σε ένα δεύτερο επίπεδο καθολικό και πανανθρώπινο το έκπτωτο παρόν του κόσμου τούτου ταυτίζεται με το **μύθο της Πτώσης του Ανθρώπου** και εκφράζεται ως αταβιστική ανάμνηση από τα βάθη ενός συλλογικού ασυνειδήτου προγενέστερων και τελειότερων μορφών ζωής αλλά και, ως μάταιη αναζήτηση τους.

β) Ο δεύτερος τρόπος, με τον οποίο ο κόσμος γίνεται οικείος και ερμηνεύεται στην ποίηση του Πορφύρα, είναι αντιστρόφως ανάλογος και παραπληρωματικός σε σχέση με τον πρώτο, αφού τώρα ο κόσμος θεωρείται κατά την παράδοση του πλατωνικού μύθου του σπηλαίου ωχρό απεικίασμα αλλά και, προμάντεμα του φωτεινού, χαρούμενου, ευτυχισμένου, μακρινού ίσως άπιαστου για τον άνθρωπο, υπαρκτού όντως ιδεατού κόσμου. Και αυτή, όσο κι αν είναι περιορισμένη συγκριτικά με την πρώτη, είναι η αισιόδοξη πλευρά της ποίησης του. Το φωτεινό αυτό τμήμα της ποίησης του Πορφύρα συνθέτουν μοτίβα όπως: η ονειροπόληση μιας ευτυχισμένης μελλοντικής ζωής, η αιώνια περιπλάνηση σε αναζήτηση μιας ονειρεμένης ευτυχίας, η λαχτάρα του απείρου και ο θάνατος, αλλά τώρα ως επιστροφή στην ευτυχία και τη γαλήνη, που ο θόρυβος της ζωής είχε ταράξει ή ως πραγμάτωση ανεκπλήρωτων στη ζωή πόθων.

γ) Με οποιαδήποτε, ωστόσο μορφή, κι αν προβάλλει ο κόσμος στην ποίηση του Πορφύρα είτε ως μεταγενέστερη έκπτωση και φθορά σε σχέση με έναν προηγούμενο είτε ως προγενέστερη ακόμα μορφή σε σχέση με έναν μελλοντικό δεν έχει την αυτονομία την αυτάρκεια και την αυταξία όντος κόσμου. Είναι ένας κόσμος του οποίου η ύπαρξη έχει μόνο διαμεσολαβητικό χαρακτήρα και σ' αυτό περιορίζεται και εξαντλείται ο ρόλος και η αξία του. Τον ειδικό αυτό χαρακτήρα υπογραμμίζει μια άλλη ομάδα μοτίβων όπως: το οριακό και το μεταξύ, η κατάκτηση αυτού του οριακού σημείου ως η μεγαλύτερη δυνατή χαρά για τα πεπερασμένα όρια του εδώ, η ανάβαση προς το άπειρο, την ευτυχία ακολουθώντας μια πορεία ή μια γραμμή, που αρχίζει από το σκοτεινό εδώ προς το φωτεινό εκεί. Με το διαμεσολαβητικό τέλος ρόλο του κόσμου μας σχετίζονται ως θέματα και ο αντίλαλος, οι σιγαλοί και υπόκωφοι ήχοι, που μεταφέρουν μηνύματα από το επέκεινα και το άγνωστο, η φευγαλέα αντανάκλαση και το απατηλό καθρέφτισμα, μόνη και αύλη παρουσία του ωραίου στον κόσμο.

δ) Ένας τέτοιος κόσμος χωρίς δική του ουσιαστική υπόσταση είναι φυσικά ρευστός, ασαφής και σκοτεινός, ιδιότητες στις οποίες παραπέμπει μια μεγάλη και χαρακτηριστική για την ποίηση του Πορφύρα κατηγορία μοτίβων. Τα βασικότερα είναι η αστάθεια, η ρευστότητα και η ασάφεια, που θεματοποιείται ως θολούρα και φθινοπωρινή καταχνιά ως κάποιο φως αχνό, λευκό και ως σκοτάδι.

ε) Υπάρχουν τέλος στιγμές στην ποίηση του Πορφύρα, κατά τις οποίες ο έκπτωτος ατελής διαμεσολαβητικός ρευστός και ασαφής κόσμος του σταθεροποιείται, αλλά και παίρνει τη μορφή ενός κόσμου αλλόκοτου και φρικώδους. Τα μοτίβα της φρίκης και του τρόμου υποβαστάζουν τα θέματα, με τα οποία υλοποιείται ο κόσμος-θέατρο, ο κόσμος-φάντασμα και αντι-κόσμος, όπου τα

σπίτια αρμενίζουν σαν ζωτικά καράβια και όπου ναυαγισμένα καΐκια ανεβαίνουν στον αφρό και ταξιδεύουν. Ο Κώστας Στεργιόπουλος έχει επισημάνει και χαρακτηρίσει *σκοτεινή νότα υποβολής* την τρομακτική αυτή όψη του ποιητικού σύμπαντος του Πορφύρα.

Ο Συμβολισμός

Ήταν επόμενο τα πράγματα του αντικειμενικά υπαρκτού κόσμου, τα οποία αποκτούν για τον άνθρωπο Πορφύρα νόημα σε ένα άλλο επίπεδο, να περιβληθούν στην ποίηση του την ισχύ των συμβόλων, αν δεχτούμε, ότι **σύμβολο είναι ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, που επιλέγεται, για να παραπέμψει σε μια ή περισσότερες από τις δεσπόζουσες ιδιότητες του**. Από την άποψη αυτή ο ποιητής Πορφύρας δεν μπορούσε να εμφανιστεί σε εποχή καταλληλότερη από τη δική του, όταν δηλαδή ο Συμβολισμός ως ρεύμα κατακτούσε την Ευρώπη και εισέβαλλε στην Ελλάδα, τόσο που η ένταξη του στον συμβολιστικό κύκλο της *Τέχνης* και η κατάταξη του μεταξύ των πρώτων Ελλήνων συμβολιστών ποιητών, να έρχονται σχεδόν ως κάτι το αναπόφευκτο. Ο συμβολισμός της ποίησης του είναι **υπερβατικός**, παραπέμπει σε έναν ιδεατό κόσμο. Η πίστη στην ύπαρξη ενός κόσμου ιδεατού και η προσπέλαση του μέσω της ποιητικής πράξης αποτελούν τη βαθύτερη ουσία της. Παρών είναι και ο **προσωπικός συμβολισμός**, αυτός που παραπέμπει σε μια ψυχική κατάσταση και διάθεση του ποιητή ή ανακαλεί προσωπικά βιώματα ακινητοποιώντας τα σε εξωτερικές εικόνες.

Η συμβολοποίηση των εξωτερικών αντικειμένων επιτυγχάνεται στην ποίηση του Πορφύρα με τους δυο γνωστούς από τον ορισμό ήδη του Mallarme τρόπους:

α) άλλοτε κάτω από την επίδραση και πίεση συγκεκριμένης ψυχικής κατάστασης ο ποιητής βλέπει διαφορετικά ένα εξωτερικό αντικείμενο ή μια εικόνα και τους προσδίδει καινούργιο νόημα, και αυτό το άλλο νόημα είναι ακριβώς ο συμβολισμός τους και β) άλλοτε μια εικόνα, ένα τοπίο, ένα αντικείμενο ανακαλεί βαθμιαία και βάσει κάποιων αναλογιών προηγούμενα βιώματα.

Η συμβολιστική ποίηση του Πορφύρα χαρακτηρίζεται από *υπαινεκτικότητα, υποβολή, ασάφεια και πολυσημία του λόγου της*. Κάτι αναπόφευκτο, αφού ο λόγος αυτός, προκειμένου να παραπέμψει σε κάτι αφηρημένο και άγνωστο (υπερβατικός συμβολισμός) ή σε κάτι φευγαλέο και πρωτόγνωρο (προσωπικός συμβολισμός), χρησιμοποιεί αναγκαστικά στο επίπεδο των σημαινόντων μηχανισμούς όπως η *συνδήλωση* και η *μεταφορά*, τα οποία διευρύνουν και τροποποιούν την αρχική κυριολεκτική σημασία. Η δευτερογενής αυτή σημασία δεν γίνεται αμέσως και σαφώς αντιληπτή, γιατί η παραγωγή της στηρίζεται βέβαια σε κάποιες αναλογίες αλλά και ανάμεσα σε δυο κάθε φορά όρους από τους οποίους ο δεύτερος είναι συχνά απών. Το νόημα λοιπόν των ποιημάτων του Πορφύρα κατακτάται σε όλο του το βάθος και με όλες του τις αποχρώσεις μόνον έπειτα από διαδοχικές αναγνώσεις.

Τα σύμβολα του ποιητικού λόγου του Πορφύρα ανήκουν και στις δυο γνωστές για την περίπτωση κατηγορίες. Υπάρχουν πρώτα, αυτά που θα μπορούσαν να χαρακτηρισθούν *συμβατικά* με την έννοια, ότι αυτό το οποίο συμβολίζει ένα αντικείμενο ταυτίζεται με μια ή περισσότερες βασικές και γνωστές ιδιότητες του. Τα σύμβολα της κατηγορίας αυτής αποκρυπτογραφούνται σχετικά εύκολα και ο συμβολισμός τους ευρύτερα αποδεκτός τα συνοδεύει και εκτός του ποιητικού κειμένου. Υπάρχουν όμως στον Πορφύρα και σύμβολα που είναι καθαρά προσωπικά με την έννοια, ότι ο συμβολισμός ορισμένων αντικειμένων ή εικόνων είναι αποτέλεσμα τυχαίων και συνειρμικών συνδέσεων κατά τη διάρκεια μοναδικών βιωμάτων. Ο ενδεχόμενος αυτός συμβολισμός δεν αποκρυπτογραφείται και δεν ισχύει παρά μόνον στο πλαίσιο του συγκεκριμένου ποιήματος, που αναπαράγει και για τον αναγνώστη την ίδια βιοματική ατμόσφαιρα. Η σημασία των προσωπικών συμβόλων, όσο και αν διευκολύνεται από *σημασίες λεξικές ή προτασιακές*, αποτέλεσμα κυρίως συνδηλώσεων και μεταφορών, εξαρτάται πολύ περισσότερο από τη συνολική σημασία του κειμένου, με άλλα λόγια από τα συμφραζόμενα του ποιήματος. Μέσα σε αυτό το ευρύτερο πλαίσιο τα *προσωπικά σύμβολα* λειτουργούν με βάση ένα μηχανισμό *συμπαράθεσης*, παρατηρούμενο όμως όχι ανάμεσα σε δυο μόνο όρους συνδεόμενους συντακτικά, όπως συμβαίνει με τη μεταφορά, αλλά σε μια σειρά άσχετων και ανεξάρτητων μεταξύ τους όρων, που ενοποιούνται σημασιολογικά και

συμβολοποιούνται με κοινό παρονομαστή τον συμβατικό συμβολισμό ενός από αυτούς. Ο μηχανισμός αυτός συμπαράθεσης παίρνει συνηθέστατα στο πλαίσιο του ποιητικού κειμένου την μορφή απαρίθμησης εικόνων από τον γύρω κόσμο ανεξάρτητων εκ πρώτης όψεως μεταξύ τους, οι οποίες όμως ενοποιούνται και συμβολοποιούνται με τη μεταφορά από τη μια στην άλλη, ενός κοινού ποσοστού συνδηλούμενης σημασίας. Η πλούσια εικονοποιία της ποίησης του Πορφύρα γνώρισμα του συμβολισμού έκανε, ώστε ο ποιητής να χαρακτηριστεί από την κριτική ζωγράφος. Ωστόσο, η ποίηση πλησίασε όσο ποτέ άλλοτε τη ζωγραφική κατά την περίοδο του **ρεαλισμού**, κατεξοχήν λοιπόν ζωγραφική είναι η ποίηση των Παρνασσικών τοποθετούμενη στα ευρύτερα πλαίσια του ρεαλισμού, καθώς διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά της ζωγραφικής και μάλιστα της ρεαλιστικής, ως τέχνης στο χώρο όπως στατικότητα, σαφήνεια, απάθεια κ.λ.π. Η ζωγραφική ικανότητα του Πορφύρα δεν εκδηλώνεται με την αναπαραστατική πιστότητα και καθαρότητα του Παρνασσισμού, αλλά με την ασάφεια και την υποβλητικότητα του **εμπρεσιονισμού**, ενός ρεύματος που υπήρξε για τη ζωγραφική, ότι και ο Συμβολισμός για την ποίηση. Ο Πορφύρας αποδίδει με λίγες και υπαινικτικές πινελιές τις εντυπώσεις, που του προκαλεί ο εξωτερικός κόσμος, έτσι ακόμη και η ζωγραφική πλευρά της τέχνης του τον συνδέει μέσω του εμπρεσιονισμού με το συμβολισμό, πολύ περισσότερο όμως με το ρεύμα αυτό τον συνδέει η μουσική φύση της ποίησης του και η μουσικότητα του στίχου του.

Η τεχνική - Η μουσικότητα

Στην ποίηση του Πορφύρα, οι όποιες αναφορές στον κόσμο γίνονται αντιληπτές με όρους μουσικής, με του ίδιους όρους προσδιορίζονται τόσο η νοσταλγική ανάμνηση ενός χαμένου έρωτα όσο και ο θάνατος και ο Άδης. Σε τόσο βαθμό μάλιστα διαθέτει ο ποιητής την ηχοαντιληπτική ικανότητα ενός μουσικού, ώστε καταφέρνει να προσδώσει και στην πιο στατική από όλες τις τέχνες, την αρχιτεκτονική, την κίνηση και το ρυθμό της μουσικής. Η μουσική αποτελεί για τον Πορφύρα τη μήτρα κάθε ωραίου στη φύση ή στην τέχνη. Πολυάριθμες είναι οι αναφορές του σε συγκεκριμένα πλέον μουσικά όργανα. Εκτός, όμως, από το περιεχόμενο της η ποίηση του Πορφύρα έχει με τη μουσική και μια σχέση, που γίνεται αμέσως αντιληπτή στην επιφάνεια της γλωσσικής αποτύπωσης της. Είναι αυτό, που ονομάστηκε μουσικότητα των στίχων του και του εξασφάλισε τον ομόφωνο από την κριτική χαρακτηρισμό του μουσικού ποιητή. Ο ποιητικός λόγος είναι γνωστό, πως διαθέτει σε σχέση με τον πεζό πρόσθετη ηχητική οργάνωση, η οποία δημιουργεί ευχάριστες ακουστικές εντυπώσεις μέσω του ρυθμού. Και είναι επίσης γνωστό, ότι στον παραδοσιακό στίχο ο ρυθμός είναι καταρχήν και κυρίως αποτέλεσμα του μέτρου. Ο Πορφύρας έγραψε μόνον έμμετρους στίχους, οι οποίοι όμως κάθε άλλο παρά διακρίνονται για μετρο-ρυθμικούς πειραματισμούς και νεωτερισμούς ανάλογους μ' αυτούς των Γάλλων ομότεχνων του συμβολιστών ποιητών, οι οποίοι στην προσπάθειά τους να ταυτίσουν σχεδόν την ποίηση με τη μουσική, έσπασαν τα ασφυκτικά πλαίσια της παραδοσιακής μετρικής στίχους ελευθερωμένους ή και ελεύθερους. Όλα τα ποιήματα του είναι γραμμένα σε στροφές κατά κανόνα τετράστιχες, ισοσύλλαβες, η ποίηση του χαρακτηρίζεται λοιπόν από υψηλού βαθμού μετρική ομοιομορφία, που μάλλον δεν του εξασφαλίζει πρόσθετη σε σχέση με το έργο άλλων ποιητών μουσικότητα, αλλά αντίθετα δημιουργεί και τις προϋποθέσεις για μιαν ηχητική μονοτονία, ελάχιστα μελωδική. Η αναμφισβήτητη μουσικότητα του στίχου του δεν μπορεί να προέρχεται μόνον από την αξιοποίηση των περιορισμένων έτσι κι αλλιώς δυνατοτήτων, που του παρέχει το κοινόχρηστο μετρικό σύστημα. Στην πραγματικότητα ο Πορφύρας επιτυγχάνει τη μουσικότητα του λόγου του εκμεταλλευόμενος τις απεριόριστες σε σχέση με το μετρικό υποσύστημα δυνατότητες, που του προσφέρουν οι ήχοι του γλωσσικού συστήματος. Και καθώς η αξιοποίηση των ήχων της γλώσσας δεν ακολουθεί κανένα προκαθορισμένο και άρα κοινόχρηστο πρότυπο, όπως το μετρικό, αλλά πραγματώνεται κάθε φορά στο πλαίσιο συγκεκριμένων στίχων αποτελεί προσωπικό του επίτευγμα και σφραγίζει αποφασιστικά το λόγο και τη φωνή του. Το πρώτο από τα ηχητικά-φωνητικά φαινόμενα της γλώσσας, στο οποίο προσφεύγει ο Πορφύρας είναι οι **παύσεις**. Προβάλλοντας στο σύστημα των μετρικών παύσεων το σύστημα των παύσεων της γλώσσας, τότε με τη *μορφή διασκελισμών* και τότε με τη *μορφή στίξης* και μάλιστα ισχυρής στο εσωτερικό του στίχου.

Αποαυτοματοποιεί κατ' αυτόν τον τρόπο τον μονότονο και προβλέψιμο ρυθμό, που προκαλούν οι επανερχόμενες σε σταθερές θέσεις μετρικές παύσεις δημιουργώντας, έτσι, ένα ρυθμό πλουσιότερο και πιο σύνθετο από τον μετρικό. Ο άνετος και διακυμαινόμενος αυτός ρυθμός δίνει στο λόγο του μια πρώτη μουσική κίνηση, που συνοδεύει με τρόπο αρμόζοντα, δηλαδή, διαφορετικό το διαφορετικό κάθε φορά περιεχόμενο. Αυτό ακριβώς το να δημιουργεί ο ποιητικός λόγος ίδια αποτελέσματα, με αυτά που προκαλούν οι καθαροί ήχοι της μουσικής, να προκαλεί κι αυτός με τους ήχους του ακουστικές εμπειρίες, που παραπέμπουν σε ένα θέμα εννοούσαν και οι Γάλλοι συμβολιστές ποιητές, όταν ζητούσαν να ξαναπάρουν από τη μουσική, ότι τους ανήκει. Τους **φθόγγους** της ελληνικής γλώσσας ο Πορφύρας τους αντιμετωπίζει περίπου σαν νότες και τους οργανώνει στους στίχους του σαν μουσικός. Επιλέγει και οργανώνει, έτσι, τις λέξεις σε φράσεις και προτάσεις, ώστε ορισμένοι φθόγγοι να επανέρχονται στο εσωτερικό του στίχου, της στροφής ή και του ποιήματος σε τακτά περίπου διαστήματα. Επιπλέον, με την επανάληψη και άλλων γλωσσικών μονάδων και τη συμμετρική κατανομή των ήχων τους μέσω σχημάτων, με τα οποία ο λόγος του διαιρείται σε σχετικώς ισόποσα σε μήκος και άρα και σε ισόχρονα τμήματα, δημιουργεί τελικά και πέρα από το μετρικό ένα *ρυθμό φωνητικό*.

Έχουμε στον Πορφύρα καταρχήν **επανάληψη φθόγγων** με τη μορφή της *παρήχησης*. Παράλληλα με το μελωδικό της αποτέλεσμα η παρήχηση λειτουργώντας και αυτή ως μουσική επένδυση ενός θέματος υποβασιάζει και υποβάλλει τα σημαινόμενα με την πρόσθετη μορφή άλλοτε του *φωνητικού συμβολισμού* άλλοτε του *ετυμολογικού σχήματος* και άλλοτε το συχνότερο και εντυπωσιακότερο με τη μορφή *παρονομασίας*. Η επανάληψη λέξεων είτε ελεύθερη είτε συνηθέστερα βάσει σχημάτων όπως η *επαναφορά* ή ο *κύκλος* είναι ένας άλλος τρόπος, με τον οποίο ο ποιητικός λόγος του Πορφύρα αποκτά ένα μελωδικό κυματισμό, που αποκρύπτει τελικά το μονότονο σφυροκόπημα του πρωτογενούς μετρικού ρυθμού. Παράγοντας μουσικότητας μπορεί να χαρακτηριστεί και η *επανάληψη συνταγμάτων*, όταν δηλαδή μια φράση επαναλαμβάνεται αμέσως αυτούσια κυρίως όμως στις περιπτώσεις, όπου με τη μορφή *χιαστού σχήματος* επαναλαμβάνεται ανεστραμμένη η συντακτική σειρά των όρων μιας φράσης με τρόπο, ώστε η δεύτερη φράση να αποτελεί συντακτικό αντικατοπτρισμό της πρώτης, αλλά και να ακούγεται συγχρόνως ο δεύτερος στίχος ως ανταπόδοση της μελωδίας του πρώτου. Στην κατηγορία αυτή μπορούν να προστεθούν η *επανάληψη στίχων* ή και ολόκληρης στροφής, φαινόμενο που στο εσωτερικό του ποιήματος λειτουργεί όπως και η επανάληψη της ίδιας μουσικής φράσης σε ένα κομμάτι μουσικής. Όλες αυτές οι μορφές επανάληψης δεν απαντούν μεμονωμένα αλλά αντίθετα συνυπάρχουν και συλλειτουργούν, πολλές φορές, μάλιστα, αναγκαστικά λόγω της ιεραρχημένης σχέσης των γλωσσικών μονάδων, που χρησιμοποιούνται. Έτσι, η επανάληψη συνταγμάτων συνεπάγεται και την επανάληψη λέξεων, που αυτή θέτει αυτομάτως σε κίνηση και την παρήχηση με φανερή και άμεσα βιούμενη την πρόσθετη αρμονικότητα.

Περισσότερο, όμως, από τη μουσική ως τελική της έκβαση κυριαρχεί στον Πορφύρα η **σιωπή**, μεστή από νόημα και στοχαστική σαν αυτήν, που μετά το σβήσιμο και της τελευταίας νότας κατακλύζει τον ακροατή μιας συμφωνίας ή μιας σονάτας, παρέχοντας του την έντονη χαρά, ότι πλησίασε το απόλυτο, αλλά προκαλώντας του και τον μέγιστο πόνο, τι έφτασε στα όρια των δυνατοτήτων του. Η σιωπή, ως ύψιστος αναβαθμός της σοφίας του ανθρώπου Πορφύρα, γίνεται το σύμβολο της απόλυτης ομορφιάς και του υπέρτατου αγαθού, που ασύλληπτα και μακρινά για τον άνθρωπο ταυτίζονται με την ιδέα μια σιωπηλής τώρα μέσα στην αιωνιότητα και τη αυτάρκεια της μουσικής. Η σιωπή δεν είναι για τον Πορφύρα απλώς ένα θέμα ανάμεσα στα τόσα άλλα της ποίησης του είναι στην πραγματικότητα το μοναδικό, το μόνιμο και συγχρόνως άρρητο θέμα της. Μ' αυτό κλείνει και το τελευταίο ποίημα της τελευταίας συλλογής του και με τα αποσιωπητικά στο τέλος του, έσχατη ποιητική πράξη του Πορφύρα, που ολοκληρώνει από τον τάφο τον κύκλο της ζωής, της ποίησης και της ποιητικής του.